

न्द्रो दिवि पथ्यो यदधक्" ऋ० ६, ४०, ५ । "ऋधक् सा वो मरुतः" ७, ६७, ४ । "ऋधग्देवा इह यजा चिकित्वः" २, २५, १ । "ऋधगिया स मर्यः" ऋ० ८, १०१, १ । "ऋधक् सत्यम्" भा० । "ऋधग्यतो अनिमिषं रक्ष-
माणाः" ६, १, २ । "ऋधग्यतः सत्येन गच्छतः" भा० । कर्त्तर अजिक् । इसृङ्, ७वङ् को च लि० । "ऋधगया ऋधगुताशमिदाः" यजु० ८, २० । "ऋधक् समृद्धमयाः" "ऋधक् यत्तं समर्द्धयन्" वेददो० । "ऋधक् सोमः स्वस्तये" ऋ० ६, ६३, २० । "ऋधक् ऋध्वन् तथा च" यास्क० । "ऋधगति प्रथग्भावस्यानुप्रचनम् भवति अथाप्युधोव्यर्थे दृश्यते" भा० । "ऋधग्वुवेम कविनेपितासः" ऋ० ६, ५६, १० । "ऋधक् समृद्धं यथा तथा कृयेम" भा० ।

ऋधत् लि० ऋध० शब्द वेदे गणव्यासः । वर्द्धमाने । "दश श्यावा ऋधद्रयोवीतबारास आशवः" ऋ० ८, ४६, २२ । "ऋधद्रयोदृहवेगः" भा० । रयशब्दो वेगवाची जसः स्थाने प्रथमा । "शमाभिर्द्धद्वारायान्ये ददाय" ६, १, २ । "ऋधद्वाराय ऋधत् समृद्धं वारं वरण्योयं धनं यस्य" भा० ।

ऋन्फ (म्फ) हिंसायां तदा० सचा० सक० पर० सेट् । ऋम्फति आम्फीत्-आफीत् ऋम्फाम्-बभूव आस चकार आनर्फ ऋफ दाने हिंसायां निन्दायां शुद्धे च सक० लाघायास् अक० तदा० पर० सेट् । ऋफति आफीत् । कविकल्पद्रुमे ऋफधातुस्तदर्थे पा० सते रिफधातुस्तदर्थे ऋफधातुस्तु हिंसायामिति भेदः । आनर्फ आनृफतः ।

ऋवीस न० ऋ+वर्जने भास-अच् प्र० । प्रथिव्यां निरु० तत्स्थे २ अग्नौ च । "हिमेनाग्निं प्रंसमवारयेथां पितृमतेभू-
र्जमस्मा अघ्नन्" । "ऋवीसे अत्रिमन्त्रिणावनीतस्तु-
न्यतुः सर्वगणं स्वस्ति" ऋ० १, ११६, ८ । इमामृचमधि-
क्षाय यास्तेन ऋवीसमपगतभासमन्तर्हितभासं गतभासम्
वा इति निरुच्योक्तम् "योऽयं ऋवीसे प्रथिव्यामग्निरन्त-
रोवधिवनस्तत्त्वेषु तस्य न्नन्यतुः" "युवमृवीससुत तप्रमत्वये"
ऋ० १०, २६, ६ । "तप्रमृवीसमग्निकुण्डम्" भा० । "अ-
त्रिर्यद्दामवरोहृवीसम्" ऋ० ५, ७८, ४ । "ऋवीसं त-
वाग्निम्" भा० । "अनृतातिथ्यपनोदपूतिदार्वाधान-
र्भिमपकनाव्युदकानि वर्जयेत्" कात्या० ४, १०१, ५ ।
"ऋवीसशब्दः प्रथिवीयाचो "योऽयमृवीसे प्रथिव्यामिति"
यास्कोक्तः ऋवीसे यत् पक्वं तिन्दुकं दि० कर्कः ।

ऋभु पु० अरि स्वर्गे अदिगौ वा सवति ऋ+भू-ड । देवे ।

तेन ऋशब्दस्य स्वर्गवाचित्वं द्रष्टव्यं तच्च प्रमादात् पूर्व-
मनुज्ञमिति तस्य च स्वर्गे पुंस्त्वम् बोध्यम् । "समीचीनास
ऋभवः समस्वरन्" ऋ० ८, २, ७ । "तं नेमिऋभवो
यथा" ऋ० ७५, ५ । २ मेधाविनि निरु० । "अग्नये ब्रह्म
ऋभवस्तत्तुः" ऋ० १०, ८०, ७ । "ऋषिर्विप्रः पुर एता
जनानामृभूर्धोर उयना काव्येन" ऋ० ६, ८७, २ । ३ देवा-
नामपि यद्व्ये देवे । "ऋभवोनाम तत्त्वान्ये देवानामपि दे-
वताः । तेषां लोकाः परतरे यान् यजन्तो ह देवताः" भा०
व० १५४५६ । चाक्षुषमन्वन्तरीये षडेवगणभेदे च । "चाक्षुष-
स्थान्तरे तात । मनोर्देवानिमान् शृणु । आप्याः प्रभूताः
ऋभवः प्रहृकाश्च दिवौकसः । लेखानास सहाराज । पञ्च
देवगणाः सृताः" हरिवं० ७ । तैर्वर्णिकहीने ५ जातिभेदे
"ऋभूणां त्वेति रथहतः" कात्या० ४, ६, ५, "ऋभुः सौधन्वन
सात्वतापरपर्यायस्त्वैर्वर्णिकेभ्यो हीनो नियतः कश्चिज्जाति
विशेषः इति पार्थसारथिमित्राः" कर्कः । तृतीयसवनीये
सुधन्वनः पुत्ररूपे देवभेदे च । "इहोपयात शवसो
नपातः सौधन्वना ऋभवो मापभूत" ऋ० ४, २५, १,
एतत्सूक्ते च नवर्चैस्तस्यैव गुणादिवर्णनम् । ऋ+भा-डु ।
७ उरुभासमाने लि० । "ऋभुऋभुक्षणे रयिम्" । ऋ० ४,
२७, ५, "ऋभुसुरुभासमानम्" भा० ऋभुरयस्य च
हेत्यतया कृतम् । ऋभुसत् ऋभुदेवताको लि० ।
"ऋभुमन्तं वाजवन्तं त्वा कवे" ऋ० २, ५२, ६ । ऋभुणा
दृष्टं साम अण् । आर्भय तदृष्टे सामभेदे आर्भयशब्दे
उदा० । किप् । ऋभूरपि देवे पु० ।

ऋभुक्ष पु० ऋभवो देवाः क्षियन्ति वसन्त्यत्र क्षि+आधारे वा०
ड । १ स्वर्गे २ वज्रे ३ इन्द्रे च रायसुकुटः । ऋभुः क्षा-
न्नीयते गम्यते कर्मणि वा० ड । ऋभुनामके देवे "उप नो-
वाजा अध्वरऋभुः" ऋ० ४, २७, १, "ऋभुना ऋभवः" भा०
ऋभुक्षन् पु० ऋभुनाम्ना क्षायते क्षै-क्षये धातुनामनेकार्थत्वात्
ख्यातौ कर्मणि कनिन् । ऋभुनामख्याते देवभेदे "स्तोमो-
याजा ऋभुक्षणे ददे वः । "ऋभुऋभुक्षणे रयिम्" ऋ०
४, २७, २, ५ ।

ऋभुक्षिन् पु० ऋभुजः वर्जं स्वर्गोवाऽस्यास्ति इति । इन्द्रे
खादौ ऋभुना ऋभुनाम्ना शसादाजादौ टिलोपः ऋभुक्ष
इत्यादि "इन्द्रो विश्वां ऋभुना वाजो अर्थः" ऋ० ७, ४८, २,
"ऋभुक्षेवाचरति ऋभुक्षिन्+आचारे किप् अनुनासि-
कदीर्घः ऋभुक्षीणति । ततः किप् ऋभुक्षीन् तद्वाचादा-
न्यिते लि० ।